

ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

невідомо
1917

Водянське волосне правління,
с. Водяне Мелітопольського повіту
Таврійської губернії

1917
1919

Водянська волосна земська управа,
с. Водяне Мелітопольського повіту
Таврійської губернії

ФОНД № 79

ОПИС № 2

справ постійного зберігання
за 1917-1919 роки

Передмова

до опису № 2 Ф. 79 Водянська волосна земська управа, с. Водяне Мелітопольського повіту Таврійської губернії

I. Історія фондоутворювача

Водянське волосне правління створено не пізніше 1901 року як орган управління селянами, звільненими з кріпацтва, відповідно до Указу імператора Павла I “О разделении казенных селений на волости и о порядке внутреннего их управления»” від 06 серпня 1797 року. На підставі закону Тимчасового уряду від 21 травня 1917 року, за яким створювалися безстанові органи волосного земського самоврядування, Водянське волосне правління реорганізовано у Водянську волосну земську управу.

Водянське волосне правління діяло під наглядом Мелітопольського повітового у селянських справах присутствія, за реформою 1889 року – повітового земського начальника. З травня 1917 року керівництво волосними земськими управами покладено на Всеросійський земський союз.

Волосне правління (з 1917 р. - земська управа) діяло на території Водянської волості. До складу волості входив один населений пункт, волосний центр с. Водяне. Діяльність управи розповсюджувалася на місцеве сільське товариство.

Волосний сход і волосне правління були керівними органами місцевого самоврядування. На волосному сході обиралися посадові особи, уповноважені по виборах до Державної Думи від селян, кандидати у гласні повітового земства, вирішувалися адміністративно-господарські питання, затверджувалися вироки сільських сходів. До складу волосного сходу входили волосні та сільські посадові особи на чолі зі старшиною, а також виборні особи від кожних десяти дворів.

Виконавчо-розпорядчим органом для вирішення поточних питань було волосне правління. Воно складалося з волосного старшини, всіх сільських старост волості, збирачів податків, судових засідателів і писаря. Контролювало діяльність сільських управлінь, виконання селянами воїнської, етапної та натуральної повинностей, здійснювало розподіл і стягнення державних і земських зборів, страхових платежів, вирішувало адміністративно-господарські питання, дрібні судові справи, займалося опікуванням вдів і сиріт, збором статистичних відомостей.

Волосний старшина обирався волосним сходом строком на три роки з числа селян. До його функцій входило: оповіщення населення про закони і розпорядження вищих органів, нагляд за виконанням судових вироків, контроль за збереженням громадського порядку. Підпорядковувався мировому посереднику, пізніше - земському начальнику.

Нижчим становим селянським судом був волосний суд. Він був відокремлений від системи загальних судів. Вирішував на підставі місцевих звичаїв цивільні карні справи, позови та скарги селян. Волосний суд складався з 4-12 суддів, що обиралися щорічно волосним сходом.

Нагляд за правопорядком на території волості здійснювали нижчі поліцейські чиновники, що обиралися сільськими сходами і не входили до складу чинів повітової поліції. Виконували примусові поліцейські дії, супроводжували заарештованих, тимчасово охороняли втікачів і злочинців.

За реформою Тимчасового уряду 1917 року створювалася нижча одиниця земського самоврядування – волосні земства. Скасовувалися волосні сходи, правління, суди і старшини. Вибори гласних до розпорядчого органу - земських зборів, проводилися на основі загального, прямого, рівного і таємного голосування. Волосні земські збори обирали зі свого складу виконавчий орган – волосну земську управу на чолі з головою на один рік. Волосні земства наслідували адміністративні, фінансові та господарські функції волосних правлінь.

Волосна земська управа припинила діяльність у 1919 році на підставі загальної директиви НКВС РРФСР від 06 лютого 1918 року про розпуск міських і земських органів самоврядування, Декрету Тимчасового робітничо-селянського уряду України від 30 листопада 1918 року «Об организации власти на местах» з передавання влади на місцях надзвичайним органам радянської влади - військово-революційним комітетам і комітетам незаможних селян, пізніше – губернським, волосним і повітовим з'їздам рад та їх виконавчим комітетам. (Собрание узаконений и распоряжений рабоче-крестьянского правительства Украины, № 1, ст. 3; № 7, ст. 86).

II. Історія фонду

Опис № 2 Ф.79 був створений 22 квітня 2008 року в результаті приєднання документів фонду Р-2131 «Водянська волосна земська управа» за 1917-1919 роки., який, відповідно, був закритий. Фонд Р-2131 був відкритий у 1953 році в результаті передавання з Ф. 79 двох справ за 1917-1919 роки на таємне зберігання. 24 липня 1953 року було складено рукописний опис № 1С на 2 справи за 1917-1919 роки. На підставі Акту про розсекречення від 15 квітня 1957 року документи ф. Р-2131 були передані на загальне зберігання. За результатом роботи по уточненню фондування документів ф. Р-2131 (акт від 22 квітня 2008) даний фонд був приєднаний до фонду Ф. 79 опис № 2.

Опис № 2 побудований за хронологічним принципом. До опису внесені такі документи: податні зошити (особові рахунки платників податків, зборів, страхових платежів).

З метою покращення інформаційно-пошукового рівня опису № 2 проведено його удосконалення. В ході роботи перескладені заголовки справ, перевірені крайні дати документів, кількість аркушів у справах.

Складено опис № 2 за 1917-1919 роки на 3 справи, з № 1 по № 3. Останньою справою до опису приєднано перескладений опис. Збережено колишню схему систематизації справ.

До опису складено такий довідковий апарат:

- титульний аркуш;
- передмова

Науковий співробітник

О.В. Шишкіна

_____ грудня 2010 року.

ЗАТВЕРДЖУЮДиректор Державного архіву
Запорізької області

_____ О.С. Тедєєв

_____ грудня 2010 року

Фонд № 79**ОПИС № 2**справ постійного зберігання
за 1917-1919 роки**Водянська волосна земська управа, с. Водяне Мелітопольського повіту
Таврійської губернії**

№№ з/п	Індекс справи	Заголовок справи	Крайні дати документів	Кількість аркушів у справі	При - мітки
1	2	3	4	5	6
1917 рік					
1		Податний зошит (особові рахунки платників податків, зборів, страхових платежів) за 1917, 1918 роки		583	
1918 рік					
2		Податний зошит (особові рахунки платників податків, зборів, страхових платежів) за 1918, 1919 роки		590	
		Документи за 1918 рік див. у спр. № 1			
1919 рік					
		Документи за 1919 рік див. у спр. № 2			
3		Перескладений опис № 2	24 липня 1953	1	

До опису внесено 3 (три) справи з № 1 по № 3

Науковий співробітник

О.В. Шишкіна

Старший зберігач фондів
Начальник відділу зберігання,
обліку та довідкового апарату

А.І. Демешко

О.Ю. Зінчик

_____ грудня 2010 року

СХВАЛЕНО

Протокол засідання ЕПК
Державного архіву
Запорізької області
від _____ року № ____